

Sobre da morte de Bieito

Foi preto do camposanto cando eu sentín buligar dentro da caixa ao pobre Bieito. (Dos catro levadores do cadaleito eu era un). Sentino ou foi aprehensión miña? Entón non podería aseguralo. Foi un rebulir tan maino!...

Coma a teimosa puvulla que rila, rila na noite, rila desde entón no meu maxín afervoadado aquel mainiño rebulir.

Pero é que eu, meus amigos, non tiña seguranza, e polo tanto -comprendede, escoitade-, polo tanto non podía, non debía dicir nada.

Imaxinade nun intre que eu dixese:

-O Bieito vai vivo.

Todas as testas dos velliños que portaban cirios ergueríanse nun babeco aglaio. I Todos os pícaros que viñan estendendo a palma da man baixo o pingotear da cera, virían en remuíño arredor de min. Apiñocaríanse ás mulleres a carón do cadaleito. Escorregaría por todos os beizos un murmurar sobrecolleito, insólito.

-O Bieito vai vivo, o Bieito vai vivo!...

Calaría o lamento da nai e das irmás, e axiña tamén, descompasándose, a gravidosa marcha que planxía nos bronces da charanga. E eu sería o gran revelador, o salvador, eixe de todos os asombros e de todas as gratitudes. E o sol na miña face cobraría unha importancia imprevista. Ah! E se entón, ao ser aberto o cadaleito, a miña sospeita resultaba falsa? Todo aquel magno asombro viraríase inconmensurable e macabro ridículo. Toda a arelante gratitude da nai e das irmás tornaríase despeito. O martelo espetando de novo a caixa tería un son sinistro e único na tarde estantía. Comprendedes? Por iso non dixer nada.

Houbo un intre en que pola face dun dos compañeiros de fúnebre carga pasou a insinuación liviá dun sobresalto, coma se el estivese a sentir tamén o velaíño buligar. Mais non foi máis ca un lampo. Deseguido ficou sereno. E non dixer nada.

Houbo un intre en que case me decidín. Dirixinme ao da miña banda e, acubillando a pregunta nun sorriso de retrouso, dixer suavemente:

-E se o Bieito fose vivo?

O outro riu picaramente coma quen di: «Que ocorrencias temos», e eu amplifiquei adrede o meu falso sorriso de retrouso.

Tamén me vin a rentes de dicilo no camposanto, cando xa pousaramos a caixa e o crego renqueneaba.

«Cando o crego remate», pensei. Mais o crego acabou e a caixa deceu á cova sen que eu puidese dicir nada.

Cando o primeiro cadullo de terra, bicado por un neno, petou dentro da cova, nas táboas do ataúde, rubíronme ata a gorxa as verbas salvadoras... Estiveron a punto de xurdir. Mais entón acudiu novamente ao meu maxín a case seguranza do arrepiante ridículo, da rabia da familia defraudada, se o Bieito se topaba morto e ben morto. Ademais, o dicilo tan tarde acrecentaba o absurdo desorbitadamente. Como xustificar non o ter dito antes? Xa sei, xa sei, sempre se pode un explicar! Si, si, si, todo o que queirades! Pois ben... E se tivese morto despois, despois de o sentir eu remexerse, como quizais puidese adiviñarse por algún sinal? Un crime, si, un crime o ter calado! Oíde xa o rebumbio da xente...

-Pediú auxilio e non llo deron, malpocado!...

-El sentía chorar, quíxose erguer, non puido...

-Morreu de espanto, saltoulle o corazón ao se sentir decer na cova...

-Velaí o tedes, coa cara torta do esforzo!

-E ese que o sabía, tan campante, aí a sorrir coma un pallaso!

-É parvo ou que?

Todo o día, meus amigos, andei tolo de remorsos. Vía ao pobre Bieito grafiñando as táboas nese espanto absoluto, máis alá de todo consolo e de toda conformidade, dos enterrados en vida. Chegoume a parecer que todos lían nos meus ollos adurmiñados e longanos a obsesión do delito.

E alá pola alta noite -non o puiden evitar- funme camiño do camposanto, coa solapa subida, ao arrimo dos muros.

Cheguei. O cerco por unha banda era baixiño: unhas pedras mal postas, apreixadas por hedras e silveiras. Paseino e fun dereito ao sitio... Deiteime no chan, apliquei a orella, e axiña o que oín xeoume o sangue. No seo da terra unhas unllas desesperadas rabuñaban nas táboas.

Rabuñaban? Non sei, non sei. Alí presto había un sacho. Ía xa cara a el cando fiquei suspenso.

Polo camiño que pasa a rentes do camposanto sentíanse pasadas e rumor de fala. Viña xente.

Entón si que sería absurda, tola, a miña presenza alí, daquelas horas e cun sacho na man.

Ía dicir que o deixara enterrar sabendo que estaba vivo?

E fuxín coa solapa subida, pegándome aos muros. A lúa era chea e os cans latricaban lonxe.

RAFAEL DIESTE, *Dos arquivos do trasno*. (Adaptación)

COMPREENSIÓN GLOBAL

1.Responde.

1.Quen conta esta historia? Que feito o angustia?

2.Quen é Bieito? Que dúbida temos sobre el?

3.En que espazo ocorre a historia?

■ Escribe un resumo do relato.

OBTER INFORMACIÓN

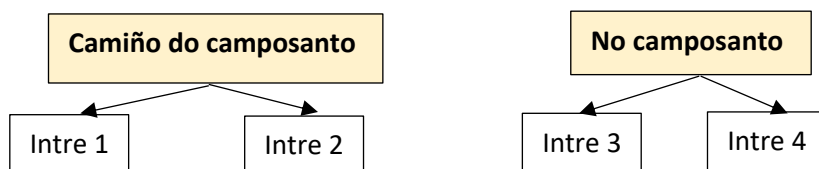
2.Escribe o significado no texto destas palabras.

cirios	estantía	rabuñar
apiñocarse	cadullo	presto
planxer	grafiñar	latricar

3.Busca os tres termos usados no texto para indicar en que transportan a Bieito.

4.En varios intres o narrador está a piques de contar a súa desconfianza.

Localiza eses momentos e completa o esquema respondendo as preguntas.

➔ Que pasa en cada momento?

➔ Que fai o narrador e por que?

Explica agora.

Por que non dixo nada en ningún dos intres?

Por que a probabilidade de dicilo se reducía cada vez máis?

INTERPRETAR O TEXTO

5. Contrasta as reflexións do narrador para xustificar a súa inseguridade.

Se Bieito está vivo

Se Bieito está
morto

Se morrese polo
camiño

Sinala os fragmentos en que o narrador imaxina a reacción dos demais.

6. Que sentimento reflicte este fragmento? Explica.

Coma a teimosa puvulla que rila na noite, rila no meu maxín afervoadado aquel maino rebulir.

7. Explica o que pasaría se descubrisen o narrador no cemiterio cando abría a tumba.

REFLEXIONAR SOBRE A FORMA

8. No texto abundan as preguntas sen resposta. Localiza algúns casos.

■ Indica para que fai o narrador estas preguntas.

- ☐ Para que as conteste o lector buscando a resposta no texto.
- ☐ Para crear incerteza e angustia no lector.
- ☐ Para darlle ao texto un ton cómico.

9. En varias ocasións o narrador diríxese ao lector.

Localiza as formas verbais que emprega e analiza o modo verbal.

■ Explica o que cres que pretende conseguir o narrador con isto.

10. No relato hai dúas partes: a do momento do enterro e a da noite seguinte

■ Explica

- ➔ Onde empeza e onde remata cada parte?
- ➔ Que acontece en cada unha?

REFLEXIONAR SOBRE O CONTIDO

11. Opina.

Cres que o narrador debería facer algo ante as súas dúbidas? Por que?

Paréceche lóxica a súa inseguridade?

Como cres que reaccionaría a xente se resultaba ser falso o que el pensaba? E se fose certo?

12. Crea outro final para a historia a partir deste fragmento do texto.

No seo da terra unhas unllas desesperadas rabuñaban as táboas.